

Chrońmy nietoperze. I to również dla siebie!

**Nie warto się ich bać ani brzydzić.
Wystarczy je poznać, aby naprawdę polubić!**

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europa Inwestująca w Obszary Wiejskie.

Operacja pn. „Rekreacja i integracja – Morwowy Zakątek w Pogórze”
współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej
w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Projekt realizowany przez Stowarzyszenie Odnowa Wsi Pogórze

Partnerstwo Borów Niemodlińskich

ul. Rynek 52

49-100 Niemodlin

www.boryniemodlinskie.pl

www.facebook.com/partnerstwo.borowniemodlinskich

Partnerzy:

Gmina Strzeleczyki, Gmina Dąbrowa,
Gmina Komprachcice, Gmina Łambinowice,
Gmina Niemodlin, Gmina Prószków,
Gmina Tułowice, Gmina Biała

Czy wiesz, że?

Nietoperze żyją bardzo blisko nas. Mogą zajmować wiele różnych przestrzeni: piwnice, studnie, strychy, różnorakie szczeliny, przestrzenie pod dachem i w ścianach, okiennice, czy dziuplaste drzewa.

W Polsce występuje 26 gatunków nietoperzy: podkowiec duży, podkowiec mały, mopek zachodni, mroczek posrebrzany, mroczek pozocisty, mroczek późny, przymroczek Saviego, nocek Alkatoe, nocek Bechsteina, nocek Brandta, nocek łydkowłosy, nocek rudy, nocek orzęsiony, nocek duży, nocek wąsatek, nocek Natterera, nocek ostrouszny, borowiec olbrzymi, borowiec leśny (borowiaczek), borowiec wielki, karlik średni, karlik większy, karlik malutki, karlik drobny, gacek brunatny i gacek szary.

Średnia długość wieku krajowych gatunków wynosi około 15 lat, a niektóre dożywają do 30 lat.

Nietoperze są niezwykle ważnym elementem utrzymującym równowagę w przyrodzie.

- Ssaki te pozytywnie wpływają na życie i gospodarkę człowieka:
- zjadają uciążliwe komary i latające nocą szkodniki upraw (jeden nietoperz w ciągu nocy może zjeść nawet **3000 komarów!**)
 - zapylają ważne dla człowieka rośliny użytkowe - np. bez nich nie było by bananów.

Czy nietoperze to ptaki, czy ssaki?

Żaden inny ssak nie lata!

Oczywiście nietoperze to ssaki.

Umiejętność lotu, którą posiadły, wzbudza u ludzi trudność z zaliczeniem ich do odpowiedniej grupy zwierząt. Nietoperze wykazują cechy typowe dla gromady ssaków: ciało pokryte futrem, żyworodność i karmienie młodych mlekiem wytwarzanym przez specjalne gruczoły samic.

Jakiej wielkości są nietoperze?

Polskie nietoperze są małe. Większość z nich nie osiąga rozmiarów wróbla. Długość ich ciała dochodzi do ok. 10 cm.

Masa ciała największych polskich nietoperzy dochodzi do kilkudziesięciu gramów. Najmniejszy zaś polski nietoperz waży przeciętnie mniej niż złotówka (ok. 4 g).

Czemu nietoperz śpi do góry nogami?

Przystosowaniem do takiego trybu życia jest inna budowa stopy - ścięgnięta palców nietoperzy przy obciążeniu same zaciskają palce u stóp. Nie jest potrzebna siła mięśni! Tym samym pozycja **głową w dół** stała się dla nich najwygodniejsza — niewymagająca żadnego wysiłku.

Echolokacja

Nawigowanie i polowanie w nocy umożliwia nietoperzom echolokacja. Nietoperz w locie wydaje dużo wysokich dźwięków. Dźwięki te, odbijając się od elementów otoczenia, wracają do jego ucha (stąd użycie słowa „echo” w nazwie tego zjawiska).

Czy nietoperze wkręcają się we włosy?

Nie. To tylko przesąd. Umiejętność bardzo zwrotnego lotu oraz nawigacji w przestrzeni przy pomocy echolokacji sprawiają, że w pogoni za owadami nietoperze potrafią w nocy przelecieć bardzo blisko ludzkiej głowy. Dlaczego? Bo dla tych latających ssaków jesteśmy po prostu elementami otoczenia.

Nietoperze doskonale widzą i „słyszą” zarówno nas, jak i nasze włosy – i jak każde dzikie zwierzę unikają kontaktu z nieznanymi.

Czy nietoperz może ugryźć?

Jak każde małe zwierzę, które po schwytaniu będzie próbowało się wyswobodzić, nietoperz może użyć zębów do obrony własnej.

Warto pamiętać o tym, że dzikie zwierzęta same NIGDY nie dążą do konfrontacji z ludźmi ani nie atakują bez powodu.

Jedyną sytuacją, w której możemy zostać ugryzieni przez nietoperza to ta, kiedy sami weźmiemy go do niczym nie osłoniętej ręki.

Co to jest guano?

Guano to odchody nietoperzy. Jest to znakomity nawóz zawierający m.in. związki azotu, fosforu i potasu kluczowe dla rozwoju roślin.

Czy wiesz, że?

Nietoperze są zwierzętami nocnymi. Dzień spędzają w ukryciu.

Wszystkie gatunki nietoperzy żyjące w naszym kraju są owadożerne. Na polowanie wylatują zazwyczaj przed lub po zachodzie słońca. Żerowanie trwa do kilku godzin, po czym wracają do swych kwater. Nad ranem po raz drugi można spotkać je latające gęsto w pobliżu swoich kryjówek.

Podczas zimowego odpoczynku nietoperze obniżają temperaturę ciała, zapadając w fizjologiczną hibernację (która trwa zwykle od października do marca).

Dzięki niej funkcje życiowe ulegają znacznemu spowolnieniu. Bardzo zmniejsza się liczba oddechów i uderzeń serca, a zużycie tłuszczu jest minimalne. Zgromadzony jesienią zapas tłuszczu musi im wystarczyć na wszystkie mroźne, zimowe dni.

Zwierzęta te nie śpią jednak nieprzerwanie. Co pewien czas budzą się i wtedy zużywają ogromną większość zgromadzonych zapasów. Każda nadprogramowa pobudka jest więc bardzo niebezpieczna, ponieważ odbywa się kosztem utraty tłuszczu, który podczas snu wystarczyłby na kolejne kilka, a nawet kilkanaście dni. Częste budzenie oznacza najczęściej śmierć zwierzęcia.

Okres godowy nietoperze odbywają jesienią, a ciąża rozpoczyna się wiosną i trwa od 2-3 miesięcy w zależności od ilości pokarmu i temperatury. W tym czasie samice przenoszą się do schronień letnich, gdzie tworzą kolonie rozrodcze. Młode rodzą się w czerwcu. Po trzech tygodniach młode są zdolne do lotu, a po sześciu potrafią same polować.

Czy nietoperze są zagrożone?

Nietoperze to grupa ssaków uważana za jedną z bardziej wrażliwych na zmiany w środowisku. Są zagrożone przede wszystkim przez rozmaite działania związane z przekształcaniem środowiska przez ludzi.

Nietoperze nie mają zbyt wielu naturalnych wrogów. Polują na nie kuny, sowy, niektóre ptaki drapieżne i koty. Są to jednak nieliczne przypadki.

Co zagraża nietoperzom?

- zmniejszanie się liczby i dostępności kryjówek (nieodpowiednie remonty budynków, wycinanie dziuplastych drzew, mniej starych zabudowań, strychów, piwnic i studni)

- niszczenie ich żerowisk (lasów, roślinności nadwodnej, śródpolnych zadrzewień)

- chemizacja środowiska

- niszczenie tras przelotu na żerowanie (wycinanie drzew w alejach i na miedzach)

- farmy wiatrowe

- niepokojenie w kryjówkach
- (zwłaszcza w zimowiskach)

- przesady

Niestety nie zawsze zdajemy sobie sprawę z tego na ile życie tych zwierząt zależy od naszych codziennych działań.

Najważniejsze akty prawa ochrony przyrody obejmujące nietoperze:

Przepisy polskie:

- ustawa o ochronie przyrody
- rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt
(wszystkie nietoperze są w Polsce objęte ścisłą ochroną gatunkową)
 - ustawa o ochronie zwierząt

Przepisy Unii Europejskiej:

- Dyrektywa siedliskowa

Umowy międzynarodowe:

- Konwencja o różnorodności biologicznej sporządzona w Rio de Janeiro
- Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt - tzw. Konwencja Bońska
- Porozumienie o ochronie populacji europejskich nietoperzy (w ramach Konwencji Bońskiej)

Jak możemy chronić nietoperze:

Ochrona czynna:

- tworzenie letnich schronień zastępczych - np. skrzynek do wieszania na drzewach lub budynkach – **zawiesiliśmy takie w „Morwowym Zakątku” w Pogórze**

- budowanie sztucznych zimowisk lub adaptacja do tego celu istniejących podziemi

- przebudowa krajobrazu – głównie poprzez uzupełnianie linii krajobrazowych

Ochrona bierna:

- pozostawianie starych drzew – dziuplastych, spękanych lub martwych, z odstającą korą

- unikanie stosowania środków chemicznych

- pozostawianie niezmienionych miejsc przebywania nietoperzy

- zabezpieczanie zimowisk przed niekontrolowanym dostępem, powodujący budzenie nietoperzy podczas zimowania

- zabezpieczanie kolonii rozrodczych

- zachowywanie liniowych elementów krajobrazu, np. żywopłotów, alei

- edukacja społeczeństwa

Bardzo ważne jest kształtowanie pozytywnego stosunku ludzi do nietoperzy - to niezwykle ważna aktywność, wspomagająca inne działania i zapobiegająca celowemu szkodzeniu przez ludzi

Jak się zachować gdy spotkamy nietoperza?

Jeśli spotkamy nietoperza na naszym strychu spokojnie wiszącego pod sufitem, **lepiej go nie niepokoić.**

Nietoperz, **kiedy jest jeszcze ciepło**, w nocy wylatuje na żer, możemy pod jego nieobecność po prostu zamknąć lub zasiatkować otwór, przez który wlatuje.

Jeśli na dworze jest już zimno, pamiętajmy, że każde niepotrzebne wybudzenie nietoperza może spowodować jego śmierć.

Wybudzając się, ssaki te tracą niepotrzebnie zgromadzone na zimę zapasy energii.

Jeśli nietoperz nie znajdzie szybko nowego schronienia, może po prostu zginąć.

Może się również zdarzyć, że nietoperz wleci do naszego domu przez otwarte okno.

W takim przypadku najważniejsze to **zachować spokój!**

W pierwszej kolejności zamknijmy drzwi do innych pomieszczeń, by nietoperz nie wleciał w głąb budynku, a także wyprowadźmy psy czy koty, które znajdują się w tym samym pomieszczeniu co nietoperz.

Następnie odslaniamy firanki czy zasłony, szeroko otwieramy okno i gasimy światło.

W takiej sytuacji nietoperz powinien bezpiecznie wylecieć z pomieszczenia.

Natomiast jeżeli nietoperz gdzieś zawiśnie lub przyczepi się do podłoża, wówczas możemy spróbować wynieść go na zewnątrz. Przede wszystkim, **używamy w tym celu rękawiczek, najlepiej skórzanych**, gdyż nietoperz jak każdy inny mały ssak może spróbować nas ugryźć.

Aby przenieść nietoperza, nakrywamy go pudełkiem oraz delikatnie zasuwamy sztywną kartką papieru czy tektury. Jeżeli sytuacja ma miejsce wieczorem lub w nocy, a na dworze nie ma deszczu czy mrozu, nietoperza wypuszczamy. Pudełko z nietoperzem podnosimy na wysokość co najmniej 1,5 m, gdyż nietoperze mają trudność z poderwaniem się do lotu z płaskich powierzchni. Jeżeli sytuacja dzieje się w dzień, czekamy z wypuszczeniem nietoperza do wieczora. Pudełko na czas oczekiwania odkładamy w ciche, ciepłe miejsce.

Tym sposobem posługujemy się tylko w sytuacjach wyjątkowych, nigdy w czasie rozrodu czy hibernacji nietoperzy. Wtedy i gdy nietoperz nie chce odlecieć lub jest ranny, kontaktujemy się z chiropterologiem lub z najbliższym ośrodkiem rehabilitacji zwierząt.

Czy już mnie polubiłeś?

